

האמנות מדברת / אוכמא שפרן

שאלות ותשובות עם עידית לבבי-גבאי בת מרחביה, לרגל פרס מפעל חיים באמנות פלסטית לשנת 2021 שהוענק לה מטעם משרד החינוך והספורט.

מאריך ומסביר לנכדתו בת השמונה דברים ועניינים שकेבור עשרים וחמש שנה היא, שהיא אני, מלמדת בשנה א' במכון לאמנות באורנים בקורס יסודות הציור בדגש על מרכיב הצבע ביצירה. אז מה ניתן ללמוד מסיפור זה? ניתן ללמוד שלכל ילד וילדה יש חזית ויש מי-תהום המפעפעים בהם, וגם אם 'פכפוכים' אלו אינם מקבלים את תשומת הלב והטיפול הם יבקשו להתגלות בבוא העת. מסבא מאיר החכם, המקשיב, המסביר, שידע לחקות בשריקתו את קולות הציפורים, נפרדתי בגיל 11 בנסיבות טרגיות. כנראה שמפנה זה בחיי קשור גם בזכרונותי מהסטודיו שלו, מאבקת הזהב שראיתי בקופסת גפרורים אחת במגירת שולחנו שלצידה עפרון-נגרים בעל עופרת שטוחה לסימון קווים ישרים, ומזכרון נוכחותו שאבדה לי.

ש. ספרי בבקשה קצת על הפרס הזה: מי מעניק אותו, כל כמה זמן הוא ניתן? האם זה בזכות פעילות כלשהי או בזכות פעילותך רבת השנים?

ת. כל שנה משרד התרבות והספורט מעניק פרסים לאמנים. יות מתחום האמנות פלסטית בכמה קטגוריות. הקטגוריה לאמנים. יות ותיקות היא פרס מפעל חיים. בדרך כלל מקבלת זאת אמן. ית יחידה אבל בשנתיים האחרונות בתקופת הקורונה, משרד התרבות החליט שהתקציב השנתי של הפרסים לאמנים. יות בתחום האמנות הפלסטית יחולק ליותר אמנים. יות, כך שאני חולקת השנה את הפרס עם אמן נוסף, בן דורי, המלמד שנים רבות בטכניון – בילו בליך.

וכך פרסם משרד התרבות את נימוקי הועדה לקבלת את הפרס: "האמנית עידית לבבי גבאי עוסקת באופן מקורי וביקורתי גם יחד בחוויית הקיבוץ כסמל וכמשל לקולקטיביות הציונית ולאופן שבו זו נוגעת באספקטים אישיים ואף טראומטיים. גוף יצירתה האיכותי והעשיר מתמקד בעיקר ביצירות בתחום המיצב והציור ועוסק בוויזואליה הקיבוצית, הן בחלקים הפשוטים והיפים ביותר שלה והן באלו הקשים שנותרו שנים רבות מתחת לפני השטח. על אף היותם קשורים להוויית הקיבוץ שבו גדלה ולחוויות אוטוביוגרפיות, העיסוק שלה בנושאים אלו נוגע במאפיינים רבים של המציאות הסוציו-פוליטית הישראלית בכללותה. עידית לבבי גבאי היא גם אשת חינוך פעילה מאד בתחום הוראת האמנות, אשר לימדה שנים רבות במכון לאמנות באורנים, בו חינכה וליוותה אמנים ואמניות רבות, בעיקר אמניות ערביות צעירות שעשו את צעדיהן הראשונים בעולם האמנות בישראל".

הפרס הכספי לא גבוה אך חשובה יותר ההכרה ביצירתי ובפעילותי רבת השנים וכן אני רואה זאת גם כהכרה במעגל גדול של יוצרים ויוצרות, מורים ומורות לאמנות, 'פועלי ופועלות תרבות' באיזור הצפון.

עידית לבבי גבאי, ציורים בימי קורונה, שני דגלים + ילד ודגל, שמן על בד, 2021

ש. ספרי על דרכך האמנותית. מהראשית כסטודנטית במכון לאמנות באורנים ועד להיותך אמנית בוגרת, מציגה בתערוכות ומנהלת המכון עצמו.

ת. גם בשאלתך זו את מבקשת ממני לצמצם יריעת זמן רחבה ולהכניסה לתוך לולאה של כפתור. מי שרוצה להכיר קצת יותר טוב את דרכי ביצירה ובשדה האמנות, דרך המשתרעת על פני 40 שנה, יכול למצוא מידע רב באתר האישי שלי. אך בשביל לא להשאיר אותך לגמרי ללא מענה אנסה להאיר ולספר דווקא על התערוכה האחרונה שיזמתי ובה אני מתפקדת בכמה כובעים כיוצרת-אוצרת. הפילוסוף היידגר אמר שביצירתנו האחרונה מגולמות גם כל היצירות שהקדימו לה... אז נלך בדרכו. בימים אלה ממש נפתחה התערוכה "דברות ודברים" – אמנים ואמניות לנוכח ציוניים אתיים בצל משברי הזמן בבית אוסף קופפרמן בקיבוץ לוחמי הגטאות. הרעיון, היוזמה ודחיפות המעשה התעוררו בי לנוכח חוויית הקיום הקשה בה החברה הישראלית נחלקה ונחבלה, ולרגעים נדמה היה שהיא מאבדת את העוגנים המשותפים בה. נקודת המוצא של

ש. כזכור לכמה מאתנו, היית בצעירותך ספורטאית מחוננת ואף למדת בוינגייט. מה גרם לך "לשנות מסלול" ולבחור באמנות?

ת. אוהו, אוכמא, שאלתך קצרה אבל התשובה עליה ארוכה ורבת תחנות והיבטים ולכן לא אוכל במסגרת ראיון זה לענות ולהרחיב. אשתך אותך רק בזכרון אחד שיש לי מילדותי המוקדמת: אני בת שמונה (1961) שעת אחר הצהריים, השמש כבר שולחת קרניה ממערב, האור רך, אני יד ביד עם סבא מאיר לבבי ז"ל עולים בעלייה לגבעה והוא מסביר לי על הקשר בין האור, הראייה, והיווצרות הצבעים, תוך שאנחנו מסתכלים על הצמחים סביבנו,

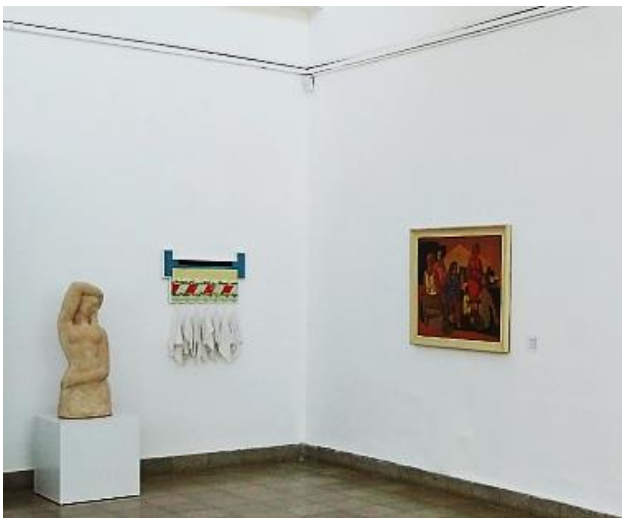
מבט בתערוכה "דברות ודברים" בית אוסוף קופפרמן בקיבוץ לוחמי הגטאות, פברואר- מאי 2022

ב- 22.2.22. יצירתי זו מוצגת לצד יצירות אמנות של אורי רייזמן, חיים אתר, ראובן רובין ועוד רבים וטובים. נראה שבחודש פברואר 2022 נפתחו אלי השמיים.. אבל כנראה שגם עבדתי בשביל זה. בכתביו של סבא מאיר לבבי ז"ל, מצאתי לא פעם בראש הדף ציטוט מספר איוב של הפסוק: " כי אדם לעמל יולד ובני רשף יגביהו עוף " (איוב ה', פסוק ז).. כך שבין ציווי העמל, בהתחנכות הקיבוצית, לבין 'כיסופי דדלוס' לגעת ברשף (שמש), נעים חיי.

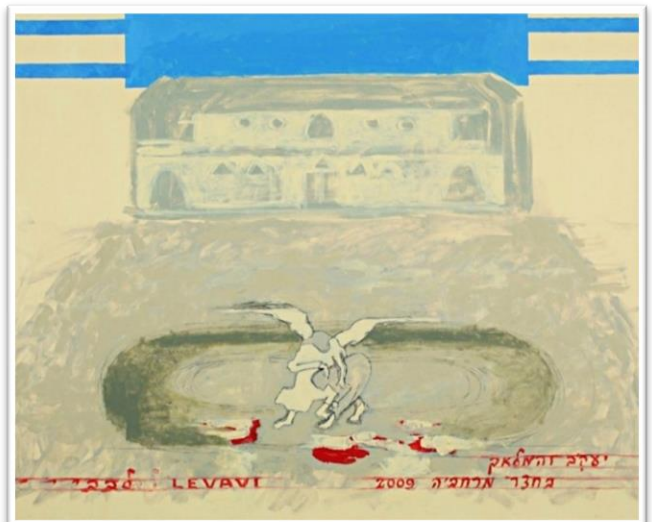
התערוכה שבליבתה הפרוייקט המשותף הם 'עשרת הדיברות' המקראיים, הדיברות כקוד אתי ראשוני ומכונן בתרבות המערב וכתשתית יסוד במסורת ישראל. לפרוייקט הזמנתי 19 אמנים ואמניות ובקשתי מהם. לבחור בדיבר אחד ולתת לו פרשנות אישית ביצירה. מכאן את יכולה להבין משהו על דרכי בשדה האמנות והחינוך, שבשבילי הם חזית אחת להשפעה ומעורבות. את יכולה גם להבחין ביסוד החברתי-שיתופי ביצירתי, שהתחזק בשנים האחרונות בהן יזמתי כמה פרוייקטים שיתופיים, בנסיון לסמן ולשמור עוד על כמה ערכים. אותם ינקתי בשחר ילדותי, בצור מחצבתי, בקיבוץ מרחביה.

ש. מהו מקומו של הקיבוץ והשיתוף ביצירתך בכלל, ושל קיבוץ מרחביה בפרט?

ת. מקום חשוב ביותר. בשנות התשעים של המאה העשרים הבנתי שאני הולכת לתת מקום חשוב ביצירתי לביוגרפיה שלי. בשיח הזהויות שנפתח בשדה האמנות בשנים אלו רציתי לייצג את בנות ובני האתוס החלוצי ציוני ובמיוחד - לספר ולתת קול לנשים ולנו, בנות הקיבוץ, שזהו סיפור חיינו בתנועת הזמן. אחד השיאים מבחינתי בתהליך זה הייתה התערוכה "לינה משותפת - קבוצה וקיבוץ בתודעה הישראלית", תערוכה קבוצתית שהוצגה בקיץ 2005 בביתן הלנה

מבט באוסף הקבע במשכן לאמנות בעין חרוד, פברואר 2022 מימין לשמאל: ליאו רוט, עידית לבבי גבאי ואהרון פריבר

עידית לבבי גבאי, יעקב והמלאך בחצר מרחביה, 2009, שמן על בד, 70x80 ס"מ

ש. תודה רבה
ת. תודה רבה לך, אוכמא. ניסיתי לקצר.. אבל קשה להכניס פרשת חיים שלמה לכמה עמודי עלון. אשמח להרחיב שיחה בנושאים שהעלית בפני אולי במפגש בלתי אמצעי עם כל המתעניין במועדון לחבר ולחברה.

רובינשטיין בתל אביב באצירתה של טלי תמיר ובה הצגתי את יצירתי "חדר הפוך" ומאז קוראים לי "הקוראת במגבות מטבח". תערוכה שפתחה תהליכי חקר ושיח רבים. אשתף אותך בעוד דבר משמח. בתחילת החודש נתבשרת שיצירתי 'שבוע' נכללת בתצוגת אוסף הקבע החדשה של המשכן לאמנות בעין חרוד שנפתחה באופן רשמי לציבור